

Doetinchem, 28 september 2018

**Betreft: vereenvoudiging bekostiging;
De desastreuze gevolgen voor Achterhoek VO**

IBAN NL57 RABO 031.43.86.408
BIC RABONL2U
BTW NL 8500.98.518.B.01
KvK 51614286

Geachte heer/mevrouw,

Achterhoek VO is een stichting voor voortgezet onderwijs met 14 scholen in de Achterhoek. Zo'n 15.500 leerlingen volgen bij ons onderwijs. Met ongeveer 1800 medewerkers bieden we praktijkonderwijs, vmbo, mavo, havo, vwo en gymnasium aan. Achterhoek VO is er om in de regio zorg te dragen voor een zo dekkend en divers mogelijk netwerk aan kwalitatief hoogwaardig voortgezet onderwijs, zo thuisnabij, kleinschalig en effectief mogelijk georganiseerd.

Onze scholen bevinden zich een regio met een forse leerlingendaling, die oploopt tot 30 procent in 2030. Dat maakt het een extra uitdaging om onze opdracht – een zo dekkend en divers mogelijk onderwijsaanbod – waar te maken. Bovendien zijn vrijwel al onze scholen “de enige school in het dorp” of “de enige school in het dorp of de stad die vmbo aanbiedt”. Anticiperend op de krimp die nog komen gaat, werken we in de regio aan intensieve samenwerkings- en fusietrajecten, waar vaak ook (ver)nieuwbouw van huisvesting een onderdeel van is. Daarnaast steken we veel energie in een goede financiële en personeelsplanning, want door de krimp verliezen we ook zo'n 30 procent aan bekostiging en zo'n 30 procent aan arbeidsplaatsen. Uitdagingen te over, die we zo energiek en voortvarend mogelijk oppakken vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Binnen deze context zijn we bezorgd en verbaasd over de ‘vereenvoudiging van de bekostiging’. Het voorlopige rekenmodel van OCW laat zien dat Achterhoek VO zo'n 1,2 miljoen (0,9 procent) per jaar in zal moeten leveren. In de wetenschap dat die 0,9 procent aan bekostigingsverlies niet gelijk over onze scholen is verdeeld (er kunnen zelfs scholen in de plus zitten), weten we dat enkele van onze scholen – met name de brede scholengemeenschappen – meerdere procenten per school zullen moeten inleveren. Dat is voor deze scholen een mokerslag.

In deze brief zullen wij ten eerste betogen dat het onterecht is dat *alle* brede scholengemeenschappen fors bekostiging in moeten leveren. Ten tweede constateren we dat voor veel scholen het bekostigingsverlies als gevolg van de vereenvoudiging er slechts één in een reeks is. We roepen u daarom op om bij het vereenvoudigen van de bekostiging rekening te houden met de bijzondere positie van scholen (in het bijzondere brede scholengemeenschappen) in krimpgebieden.

Ten eerste: de vereenvoudiging van de bekostiging dwingt brede scholengemeenschappen in krimpgebieden om aanbod te schrappen

Het bekostigingsstelsel zou vereenvoudigd moeten worden, omdat het te complex is, niet goed aansluit bij de praktijk en ongewenste prikkels met zich meeneemt. Het vereenvoudigen van de bekostiging (minder verschillende vaste voeten, minder verschillende bedragen per type leerlingen) zou dit op moeten lossen.

Het “niet goed aansluiten bij de praktijk” van het huidige systeem en “de ongewenste prikkels” spitsen zich voornamelijk toe op één punt: de ‘bekostiging brede scholengemeenschap’. Een brede scholengemeenschap (vmbo-havo-vwo) krijgt een hoger bedrag voor een havo- of vwo-leerling dan een smallere scholengemeenschap (bijvoorbeeld mavo-havo-vwo) voor eenzelfde leerling ontvangt.

Door de vereenvoudiging verdwijnt deze extra – “onrechtvaardige” – bekostiging voor brede scholengemeenschappen. Een brede scholengemeenschap op één locatie zal daardoor vermoedelijk tussen 4 en 5 procent van de bekostiging verliezen. Soms is die bekostiging inderdaad onrechtvaardig. Het huidige systeem leidt ertoe dat scholen proberen om ‘onder de motorkap’ een brede scholengemeenschap te zijn om zo aan extra bekostiging te komen, maar in de praktijk hun onderwijs anders organiseren (bijvoorbeeld in gescheiden mavo- en havo-vwo-locaties) omdat dat beter in de markt ligt.

Maar er zijn ook brede scholengemeenschappen die deze middelen *juist en terecht* hard nodig hebben. Zij komen in grote problemen als de ‘bekostiging brede scholengemeenschappen’ wordt geschrapt. De enige scholengemeenschap in een (fors) krimpende regio, vaak een brede, kan niet zonder de extra bekostiging: het extra geld is voor die enige school in de regio namelijk nodig om voor een relatief beperkt aantal leerlingen een breed aanbod te organiseren. Dit verlies aan bekostiging zal leiden tot het schrappen (en daardoor verdunning) van onderwijsaanbod op het platteland. Wij spreken hier uit ervaring: meerdere van onze scholen zitten in deze situatie, bijvoorbeeld die in Aalten, Oude IJsselstreek en Winterswijk.

We focussen in onze brief op krimpregio’s, maar willen toch ook de positie van feitelijk brede scholengemeenschappen in stedelijk gebied benoemen. In Nederland staan op diverse plaatsen feitelijk brede scholengemeenschappen in dezelfde gemeente als smallere. Vrijwel altijd is de brede scholengemeenschap de dupe van die samenstelling, omdat ouders en leerlingen bij een havo/vwo-advies overwegend voor de smallere scholengemeenschap (zonder het gehele vmbo) kiezen. De brede scholengemeenschap kan zich dan uitsluitend redden door de ruimere bekostiging. Wordt deze afgeschaft, dan *moet* de brede scholengemeenschap gaan versmallen om te overleven: óf door het vmbo op te heffen óf door het vmbo naar een ander gebouw te verplaatsen. Dat is slecht nieuws voor de gepromote kansengelijkheid.

In de Achterhoek bereiden we ons er al op voor om, waar concurrentie is, de brede scholengemeenschap feitelijk te ontmantelen – we kunnen niet anders.

Ten tweede: het bekostigingsverlies door de vereenvoudiging is er één in een reeks

Het verlies aan bekostiging door de vereenvoudiging is voor veel scholen er slechts één in een reeks.

In de Achterhoek kampen wij allereerst met een fors bekostigingsverlies als gevolg van leerlingendaling: zo’n 30 procent. Nu is het zo dat we – als de leerlingendaling is voltrokken – *uiteindelijk* met minder bekostiging uitkunnen. Maar de jarenlange transitiefase, zoals geschetst in de inleiding van deze brief, is een zeer kostbare. Dat ervaren wij nu al.

Daarnaast hebben onze samenwerkingsverbanden een forse negatieve verevening als gevolg van passend onderwijs te verwerken, tot wel 40 procent. Het is alle zeilen bijzetten om dat waar te maken en we weten niet zeker of dat gaat lukken. (Van collega-bestuurders uit de Randstad horen we dat ze niet weten hoe ze de middelen als gevolg van de positieve verevening aldaar moeten opmaken. Schrijnend!)

Deze stapeling van negatieve financiële effecten zal voor vele scholen gaan gelden en voor sommige fataal zijn, ook voor scholen die nu goed *in control* zijn.

Dit geeft gelijk aan dat het geen optie is om binnen onze stichting geld van de scholen die niet of minder worden benadeeld door de vereenvoudiging over te hevelen naar de zwaar benadeelde scholen. Immers, scholen uit die eerste categorie hebben hun bekostiging in het licht van de genoemde financiële uitdagingen hard nodig. Het overhevelen van middelen zou *alle* scholen financieel zwak maken.

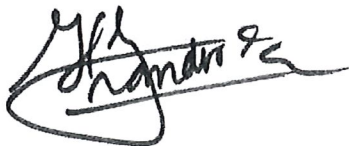
Oproep: houd rekening met de scholen in krimpgebieden

Het voorlopige rekenmodel van OCW laat de gevolgen van de vereenvoudiging van de bekostiging haarscherp zien. De gebieden die het hardste krimpen, leveren de meeste bekostiging in. Dit gaat in ieder geval om nagenoeg alle grensregio's en in het bijzonder het noorden en het oosten. De gebieden die profiteren van de vereenvoudiging zijn stedelijke gebieden, waaronder de Randstad. Die 'transfer' van middelen uit krimpgebieden naar de (Rand)stad als gevolg van de vereenvoudiging is te verklaren: de brede scholengemeenschappen betalen de rekening, en die zijn vooral te vinden 'in de provincie' en nauwelijks nog in de (Rand)stad.

Wij bepleiten dat het afschaffen van de extra bekostiging voor brede scholen niet doorgaat. Of in ieder geval: zonder fors krimpende gebieden van deze maatregel uit. De scholen in de provincie hebben deze extra bekostiging hard nodig om ook in krimpende regio's een fatsoenlijk onderwijsaanbod in stand te houden.

Daarnaast bepleiten we dat scholen waarbij de negatieve financiële effecten zich opstapelen, niet ook nog eens 'getroffen' mogen worden door een extra verlies aan bekostiging als gevolg van de vereenvoudiging – want voor sommige scholen zal dat fataal zijn.

Met vriendelijke groet,
Het bestuur van Achterhoek VO

Henk van der Esch
Bestuursvoorzitter

Maria van Hattum
Bestuurder